

Publieksonderzoek:
Asbestbrand Roermond
Hoe kijken de inwoners er tegenaan?

Ira Helsloot
Astrid Scholtens
Judith Vlagsma

Crisislab is de onderzoeksgroep die het onderzoek van de leerstoel Besturen van Veiligheid van de Radboud Universiteit Nijmegen ondersteunt. De doelstelling van Crisislab is de ontwikkeling en verspreiding van kennis op het domein van crisisbeheersing en veiligheidszorg. Voor Crisislab is een kernactiviteit het verrichten van empirisch gefundeerd onderzoek op het veiligheidsdomein, omdat momenteel feiten vaak ontbreken bij beleidsvorming en discussies op het terrein van het besturen van veiligheid.

Juli 2015

Foto op voorkant

Het opruimen van asbest in de binnenstad van Roermond.

Crisislab
Dashorsterweg 1
3927 CN Renswoude
www.crisislab.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Demografische gegevens	6
3. Risico-inschatting	7
4. Informatievoorziening door de gemeente	11
5. Beoordeling van de genomen maatregelen	15
6. De burger aan het roer	20
7. Het geheel overziend	24

1. Inleiding

In een opslagloods voor jachten in Roermond brak op dinsdagavond 16 december 2014 brand uit. Bij deze brand in de jachthaven Het Steel kwam asbest vrij. Asbest is een stof die kankerverwekkend kan zijn bij (langdurige) blootstelling eraan. De wolk met daarin de vrijgekomen asbest dreef in de richting van de binnenstad van Roermond en de roetdeeltjes dwarrelden neer in het centrum. Vanwege het risico van de giftige wolk en de neergevalde roet, nam de burgemeester het besluit om de binnenstad van Roermond af te sluiten, de winkels drie dagen verplicht te sluiten en een uitgebreide schoonmaakactie te beginnen in het centrum van Roermond. De noodverordening die de burgemeester instelde, was drie dagen lang van kracht. In die tijd was het centrum verboden gebied voor alle burgers, hoewel burgers en ook raadsleden ondanks het verbod in sommige gevallen toch de binnenstad in gingen. Treinen stopten niet langer op het station van Roermond, winkels en scholen waren gesloten en mensen dienden het gebied te verlaten via speciaal ingerichte ontsmettingspunten.

Om het handelen van de overheid op zijn merites te kunnen beoordelen, is ook inzicht nodig in hoe inwoners van Roermond de drastische maatregelen waardeerden.¹ In deze rapportage komen de inwoners aan het woord en leest u hun mening over de maatregelen tijdens en na de asbestbrand. Daarnaast wordt de burger ook aan 'het roer' gezet. Dat wil zeggen dat de inwoners in de positie van de bestuurder zijn geplaatst en hen is gevraagd wat zij als burgemeester zouden doen ten tijde van de asbestbrand. Wat vindt de burger realistische afwegingen? Door de inwoners van Roermond in de positie van de bestuurder te plaatsen, worden zij gedwongen om niet vanuit een eenzijdig (eigen)belang te denken over de maatregelen. Uit eerder onderzoek van onder andere Crisislab blijkt dat burgers in de positie van bestuurder niet alleen vanuit eigen belang denken, omdat de positie hen dwingt ook naar andere belangen te kijken.²

Het onderzoek is uitgevoerd door een vragenlijst mondeling af te nemen bij bewoners van de stad Roermond. In totaal hebben 217 bewoners van Roermond meegedaan met dit onderzoek. Studenten van de Radboud Universiteit Nijmegen hebben onder begeleiding van Crisislab in het centrum van Roermond gestaan en bewoners aangesproken met de vraag of zij mee wilden doen met deze enquête. Op deze manier is grosso modo een representatieve steekproef genomen van de bewoners van Roermond. Op basis hiervan kunnen uitspraken gedaan worden over de beleving van de asbestbrand en de waardering van men-

¹ Deze inzichten zijn dan ook gebruikt bij de leerarena Bevolkingszorg die door Crisislab in maart en april in 2015 is uitgevoerd.

² Zie: I. Helsloot, A. Scholtens, J. Groenendaal en A. Stapels (2012). 'De Nederlandse burger nader verkend: nuchter mits geïnformeerd'. In: *Nieuwe perspectieven bij het omgaan met risico's en verantwoordelijkheden*. Ministerie van BZK; I. Helsloot, A. Scholtens & A. Stapels (2014). *Burgers over risico's en incidenten*. Ministerie van BZK.

sen uit Roermond voor de getroffen maatregelen.

De vragen die voorgelegd zijn aan de bewoners waren vooraf opgesteld. Er was dus sprake van een gestructureerd interview. De vragen waren meerkeuzevragen, waarbij in sommige gevallen wel doorggevraagd werd naar een achterliggende reden of naar meer uitleg bij het antwoord. Ook hebben de interviewers notities gemaakt van uitspraken van respondenten, die later verwerkt zijn in deze rapportage.

Leeswijzer

Aantal respondenten

In dit onderzoek hebben in totaal 217 respondenten deelgenomen, oftewel N=217. Een aantal vragen is echter niet door alle respondenten beantwoord. Dit noemen we 'missings'. Deze missings worden in de figuren niet altijd als aparte categorie weergegeven. Dit blijkt dan uit het totaal aantal respondenten (aangegeven met N) dat kleiner zal zijn dan 217. In elke figuur is aangegeven welke N van toepassing is. In sommige gevallen wordt het aantal missings wel als aparte categorie weergegeven, met name als het gaat om grote(re) percentages.

Meerderheid

In de tekst wordt gebruik gemaakt van de term 'meerderheid'. Een meerderheid betekent dat het gaat om meer dan 50% van de respondenten. Onder een ruime meerderheid wordt een meerderheid van tussen de 60% en 70% verstaan. Een grote meerderheid is een meerderheid van meer dan 70%. Een percentage tussen de 30% en 50% wordt aangeduid met een 'groot gedeelte'.

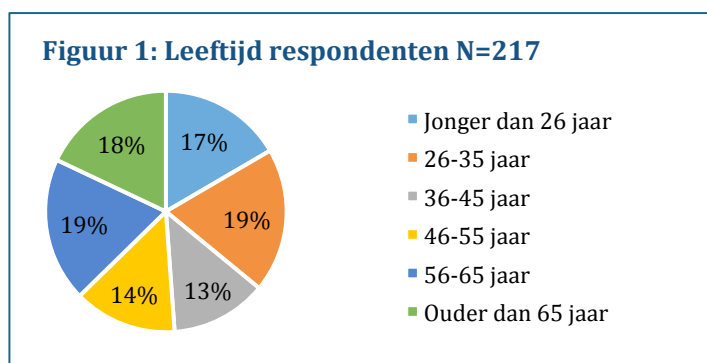
Opbouw rapportage

In de hoofdstukken die volgen, worden de resultaten van dit publieksonderzoek beschreven en geduid. In hoofdstuk 2 worden de demografische gegevens van de respondenten kort uiteengezet. Hoofdstuk 3 gaat over de inschatting van het risico van de asbestbrand door de inwoners van Roermond. In hoofdstuk 4 wordt beschreven hoe de inwoners de informatievoorziening vanuit de overheid beoordeelden. In hoofdstuk 5 wordt vervolgens beschreven hoe de inwoners de verschillende maatregelen van de gemeente Roermond beoordeelden. In het laatste hoofdstuk 6 worden de vragen behandeld waarin de respondenten in de schoenen van de bestuurder werden gezet. Hierbij wordt de respondent gevraagd om te bepalen wat hij of zij zou doen in het geval dat hij/zij de bestuurder was.

2. Demografische gegevens

Om een beeld te geven van de representativiteit van de steekproef die genomen is van de inwoners van Roermond, is een aantal demografische vragen opgenomen in de vragenlijst. Deze vragen zijn bedoeld om te kunnen zien of de groep respondenten als representatief kan worden gezien voor de totale bevolking van Roermond. Er is gevraagd naar de leeftijd, het geslacht en het opleidingsniveau van de respondenten.

De leeftijd van de respondenten is vrij gelijkmatig verdeeld, zoals te zien is in figuur 1. Elke leeftijdscategorie omvat grofweg een zesde van de steekproef. Van de respondenten was 44% man en 56% vrouw.

Het opleidingsniveau van de geïnterviewde personen varieert van geen opleiding of alleen basisschool tot wetenschappelijk onderwijs (WO) of hoger. In tabel 1 worden de percentages per opleidingsniveau gegeven. De resultaten uit de steekproef zijn vergelijkbaar met de landelijke percentages met een kleine verschuiving naar een hogere opleiding.

Hoogst genoten opleidingsniveau (N=217)	Percentage van de respondenten	Landelijk percentage (CBS, 2014)
Geen opleiding/basisschool	2,8%	11%
Middelbare school	19,4%	22%
MBO of vergelijkbaar	36,9%	39%
HBO of vergelijkbaar	25,8%	17%
WO of hoger	14,7%	10%
Weet ik niet	0,5%	1%

Tabel 1: Opleidingsniveau van de respondenten.

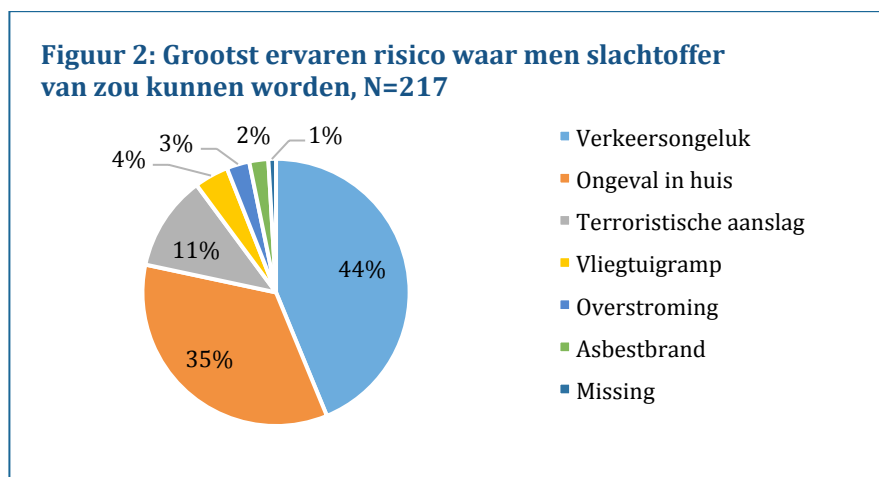
Onder de aanname dat Roermond niet statistisch significant afwijkt van de rest van Nederland, concluderen we uit de bovenstaande gegevens dat de steekproef in orde grootte representatief is voor de inwoners van Roermond.

3. Risico-inschatting

In het eerste gedeelte van de vragenlijst is aan inwoners gevraagd hoe groot zij de risico's inschatten van een brand waarbij asbest vrij komt. Dit risico wordt door middel van de vragen in perspectief geplaatst met andere risico's. Het gaat dan bijvoorbeeld om het risico voor de gezondheid.

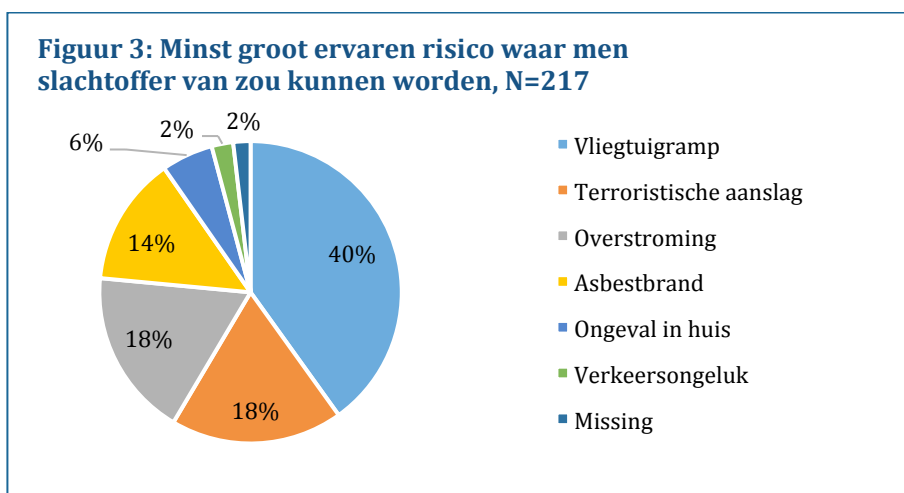
De respondenten kregen zes verschillende risico's voorgelegd waar ze slachtoffer van zouden kunnen worden in de zin dat hun gezondheid daardoor wordt bedreigd. De zes risico's waren het risico op een verkeersongeluk, een ongeval in huis, een terroristische aanslag, een vliegtuigramp, een overstroming, of een asbestbrand. De vraag was om de risico's op volgorde te zetten van grootst ervaren risico naar minst groot ervaren risico. Het antwoord van de respondenten laten wij in twee figuren zien, figuur 2 en figuur 3.

In figuur 2 is weergegeven welke risico's door de respondenten als het grootst ervaren worden. Het grootste risico waar men slachtoffer van kan worden, is volgens de respondenten een verkeersongeluk met 44% en een ongeval in huis met 35%. Dit betekent dat het overgrote deel van de respondenten slachtoffer wordt van een verkeersongeluk of een ongeval in huis een groter risico vindt dan slachtoffer worden van een terroristische aanslag, een vliegtuigramp, een overstroming of een asbestbrand. De asbestbrand wordt het minst genoemd als grootste risico, met slechts 2%, ondanks dat een groot deel van de respondenten te maken heeft gehad met de consequenties van de asbestbrand in Roermond.

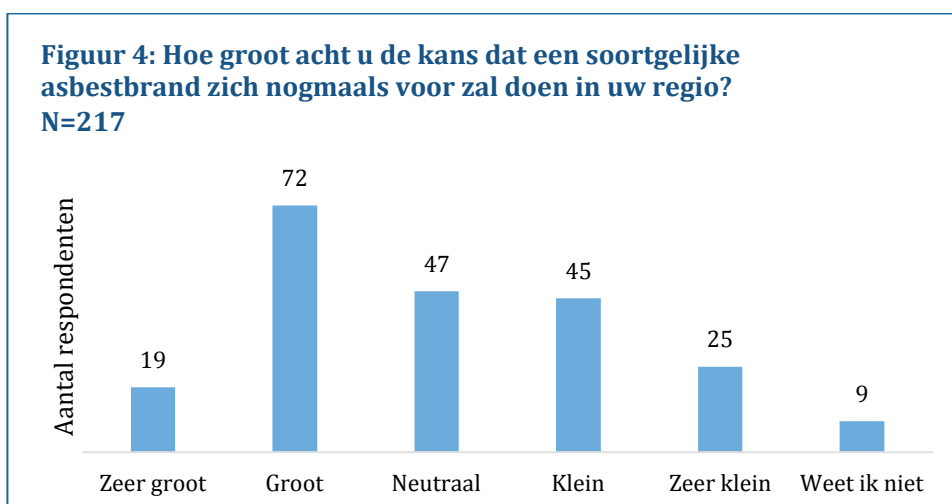

In figuur 3 ziet u de score van het minst groot ervaren risico van de respondenten. Een groot gedeelte van de respondenten geeft aan dat zij het risico om slachtoffer te worden van een vliegtuigramp het kleinst achten, namelijk 40% van de respondenten. Ook het risico op een terroristische aanslag wordt relatief klein ingeschat, 18% van de respondenten plaatst dit risico onderaan in de rangschikking. De risico's om slachtoffer te worden van een ongeval in huis en een verkeersongeluk ervaren de respondenten als een groot

risico. Daarom zien we deze risico's slechts met een klein percentage in de figuur met kleinste risico's staan. De meerderheid van de respondenten ziet deze risico's niet als het minst grote risico. Dit is in overeenstemming met figuur 2, waarin we hebben gezien dat de respondenten het risico op een ongeval in huis en het risico op een verkeersongeluk zeer groot inschatten. De risico's op een vliegtuigramp, een terroristische aanslag, een overstroming en een asbestbrand worden gezien als kleinere risico's.

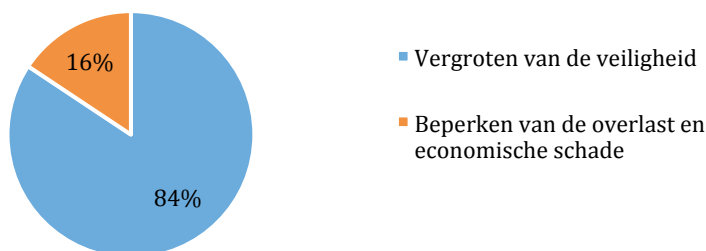
De antwoorden op de vraag hoe groot men de kans acht dat een soortgelijke asbestbrand zich nogmaals voordoet in de regio zijn weergegeven in figuur 4. Deze vraag wordt door 33% van de respondenten beantwoord met 'groot'. Een veel kleiner deel, namelijk 9% van de respondenten, acht de kans zeer groot dat een soortgelijk incident zich nogmaals voordoet. Een meerderheid van de respondenten acht de kans 'neutraal', 'klein' of 'zeer klein'.

De respondenten geven aan in hun antwoord op de vraag waar de prioriteit van de gemeente bij een asbestbrand moet liggen, dat dit het vergroten van de veiligheid moet zijn.

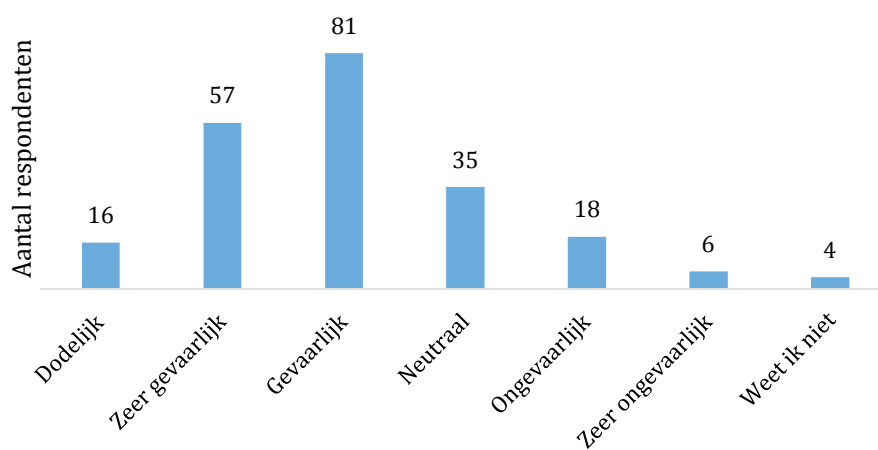
Een grote meerderheid (84%) geeft dit aan (figuur 6). Slechts 16% van de respondenten vindt dat de prioriteit van de gemeente bij een asbestbrand moet liggen bij het beperken van de overlast en economische schade.

Figuur 5: Waar moet de gemeente volgens u bij een asbestbrand de prioriteit leggen? N=217

Een groot gedeelte van de respondenten geeft aan dat hij of zij denkt dat asbest gevaarlijk is voor de gezondheid, zoals te zien is in figuur 5. Slechts ongeveer 10% denkt dat asbest ongevaarlijk of zeer ongevaarlijk is voor de gezondheid. De grootste groep respondenten (37%) geeft aan dat zij asbest gevaarlijk vinden voor de gezondheid. 26% van de respondenten vindt asbest zeer gevaarlijk en 7% van de respondenten ziet asbest als dodelijk.

Figuur 6: Hoe gevaarlijk denkt u dat asbest voor uw gezondheid is? N=217

Een aantal respondenten heeft enige uitleg of een opmerking gegeven bij het antwoord op deze vraag. Een respondent geeft bijvoorbeeld aan dat zijn vader inmiddels 85 is en dat er vroeger overal asbest was. Hij vindt asbest dan ook ongevaarlijk. *“Als je weet hoe je er mee om moet gaan, is het niet gevaarlijk,”* zegt een andere respondent, die asbest zeer ongevaarlijk vindt.

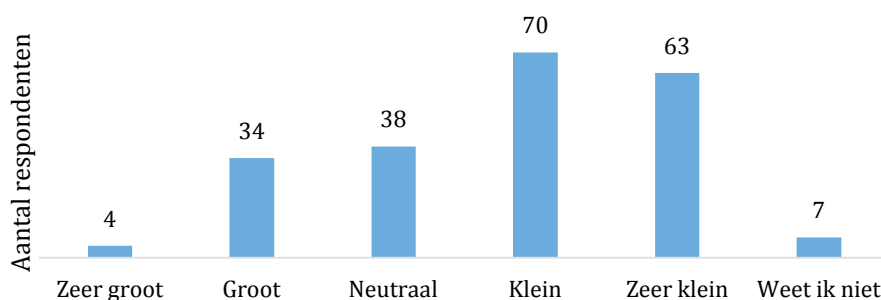
Na het beantwoorden van deze vraag kregen de respondenten extra informatie over de gezondheidsrisico's van een asbestbrand.

Extra informatie

Uit onderzoek is gebleken dat mensen alleen bij langdurige en extreme blootstelling aan asbestdeeltjes gezondheidsrisico's lopen. De kans op longkanker door passief roken is bijvoorbeeld aanzienlijk groter.

Na het geven van de extra informatie is de respondenten gevraagd om in te schatten hoe groot de kans is dat bewoners uit de omgeving van een asbestbrand gezondheidsproblemen zullen ondervinden door de asbestbrand in vergelijking met passief roken. De antwoorden zijn weergegeven in figuur 7. In deze vraag wordt dus een vergelijking gemaakt tussen de directe omwonenden van een asbestbrand en passieve rokers. Een meerderheid van de respondenten geeft aan dat zij de kans klein of zeer klein inschatten dat omwonenden van de asbestbrand gevolgen voor hun gezondheid zullen ondervinden in vergelijking met passieve rokers. 32% van de respondenten schat deze kans klein in en 29% van de respondenten schat deze kans zeer klein in. Een gedeelte van de respondenten (17%) schat het gezondheidsrisico van omwonenden van een asbestbrand zeer groot of groot in ten opzichte van passieve rokers. Een even groot deel van de respondenten (17%) schat dit risico neutraal in. We kunnen aan de hand van deze vraag zien dat de respondenten de risico's van een asbestbrand voor de gezondheid over het algemeen kleiner inschatten dan de gezondheidsrisico's voor meeroken.

Figuur 7: Hoe groot acht u de kans dat bewoners uit de omgeving van een asbestbrand in vergelijking met passieve rokers op korte of lange termijn gezondheidsproblemen zullen ondervinden door de asbestbrand? N=216

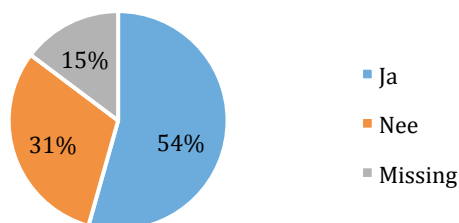

4. Informatievoorziening door de gemeente

Tijdens en na de brand in Roermond is er via verschillende kanalen door de gemeente gecommuniceerd met de burgers in het gebied. Er is geprobeerd om de rampenzender in te zetten, maar dit bleek achteraf niet optimaal te zijn verlopen. Daarnaast is er een SMS-alert verstuurd naar mobiele telefoons in de omgeving van de brand en is er een brief verspreid onder de inwoners van Roermond met daarin informatie over de asbestbrand. Dit hoofdstuk richt zich op de manier waarop burgers de communicatie van de gemeente hebben ervaren. Hebben de inwoners de informatie ontvangen of hebben de burgers vooral informatie uit andere bronnen gehaald? Indien zij berichten vanuit de gemeente hebben ontvangen, wat vonden zij daarvan?

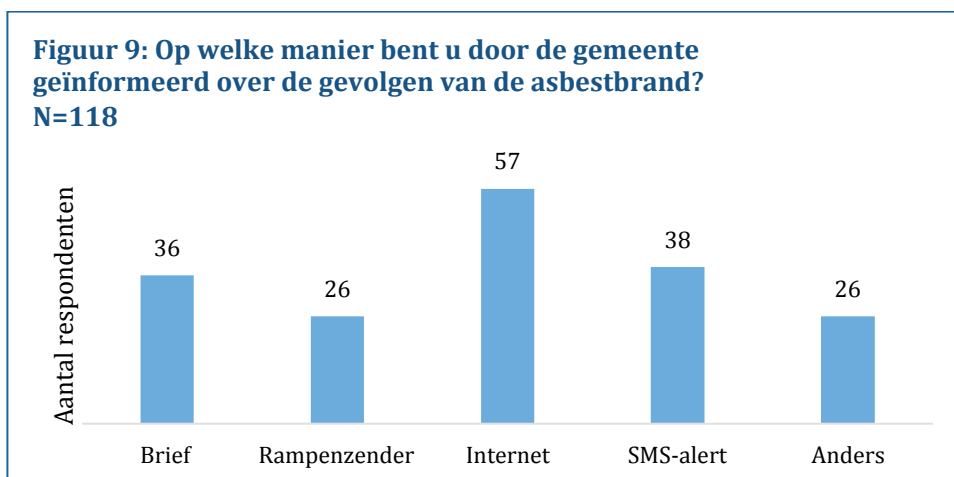
Een meerderheid van de respondenten in het publieksonderzoek (54%) geeft aan dat zij op enige manier door de gemeente geïnformeerd is over de gevolgen van de asbestbrand en de maatregelen die genomen werden, zoals weergegeven in figuur 8.

Figuur 8: Bent u door de gemeente geïnformeerd over gevolgen van de asbestbrand en de genomen maatregelen?
N=217

Aan de respondenten die hebben aangegeven geïnformeerd te zijn door de gemeente (N=118) is gevraagd door welke communicatiemiddelen dit is gebeurd. Respondenten konden meerdere antwoorden aankruisen. In figuur 9 is te zien dat het internet (de website van de gemeente) voor veel respondenten een belangrijke rol heeft gespeeld in het verkrijgen van informatie over de asbestbrand en de maatregelen van de gemeente. 57 respondenten geven aan dat zij gebruik hebben gemaakt van het internet. De rampenzender is daarentegen door een klein aantal mensen gebruikt als bron van informatie; 26 respondenten hebben zich via de rampenzender laten informeren.

Figuur 9: Op welke manier bent u door de gemeente geïnformeerd over de gevolgen van de asbestbrand?
N=118

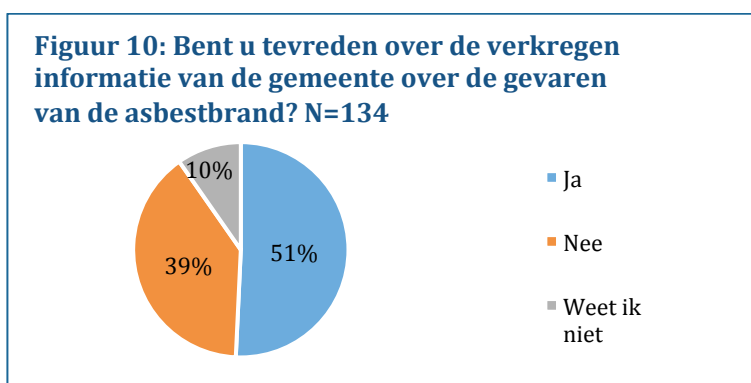

In de categorie ‘anders, namelijk...’ geven respondenten met name aan dat zij indirect geïnformeerd zijn door de gemeente namelijk via verslaglegging op de televisie of in de krant, via een NL-Alert of berichten op social media.

Vervolgens is aan de respondenten die hebben aangegeven door de gemeente te zijn geïnformeerd twee vervolgvragen gesteld over hun tevredenheid. 134 respondenten hebben beide vragen beantwoord.³

In de eerste plaats is gevraagd of men tevreden is over de verkregen informatie van de gemeente met betrekking tot de **gevaren** van de asbestbrand. In figuur 10 is te zien dat een kleine meerderheid van de respondenten (51%) daar tevreden over is, 39% van de respondenten is dat niet.

Figuur 10: Bent u tevreden over de verkregen informatie van de gemeente over de gevaren van de asbestbrand? N=134

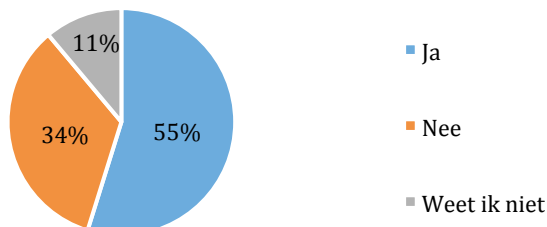

Figuur 11 laat de antwoorden van respondenten zien op de vraag ‘Bent u tevreden over de verkregen informatie van de gemeente over de **genomen maatregelen** na de asbestbrand?’. We zien dat een meerderheid van 55% van de respondenten tevreden is over de verkregen informatie van de gemeente over de genomen maatregelen na de asbestbrand.

³ Op deze vragen is ook antwoord gegeven door enkele respondenten die aangegeven hebben niet geïnformeerd te zijn door de gemeente. Daarom is het aantal respondenten hier niet gelijk aan 118.

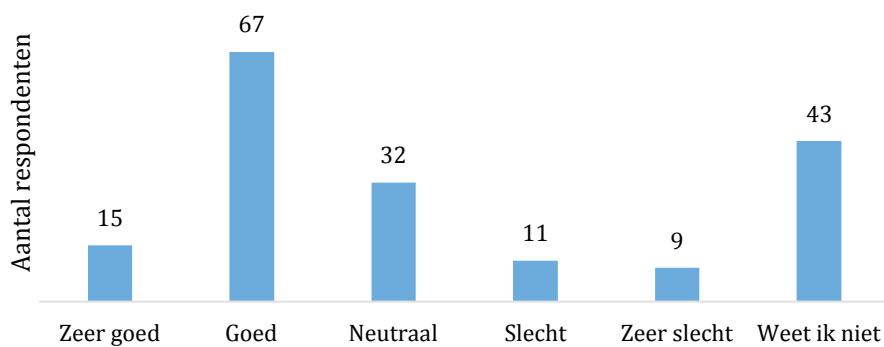
34% van de respondenten is niet tevreden over de verkregen informatie met betrekking tot de genomen maatregelen.

Figuur 11: Bent u tevreden over de verkregen informatie van de gemeente over de genomen maatregelen na de asbestbrand? N=134

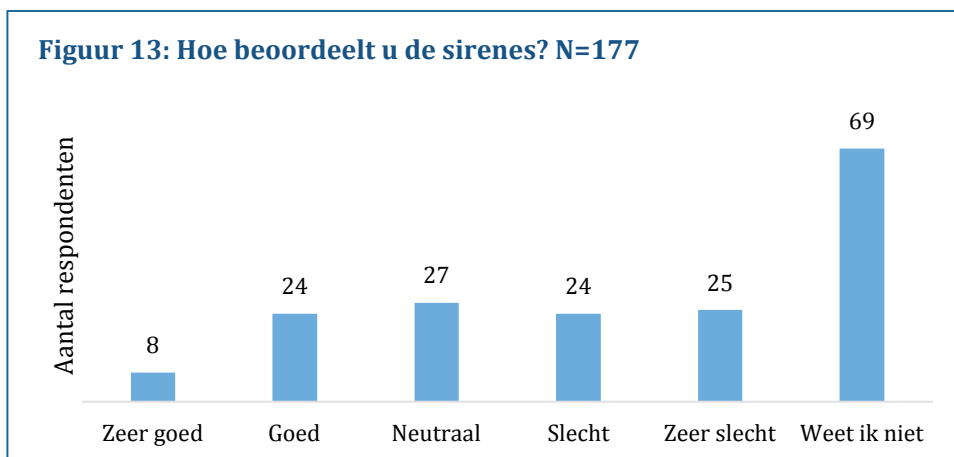

Door de gemeente is een informatiebijeenkomst georganiseerd om de inwoners van Roermond onder andere te informeren over de gezondheidsrisico's. Aan alle respondenten (N=217) is gevraagd wat zij vonden van het feit dat de gemeente een dergelijke informatiebijeenkomst organiseerde. Van de 177 mensen die daar een mening over hadden, beoordeelt een groot gedeelte van de respondenten het organiseren van een informatiebijeenkomst als 'goed'.

Figuur 12: Hoe beoordeelt u de informatiebijeenkomst? N=177

Door de gemeente is verder besloten haar burgers tijdens de brand te waarschuwen via de sirene. Aan de respondenten is gevraagd hoe zij deze wijze van informeren beoordelen. Figuur 13 laat zien dat het merendeel van de respondenten deze vraag niet konden beantwoorden. Een verklaring zou kunnen zijn dat deze respondenten de sirenes niet hebben gehoord, omdat dit door een aantal respondenten spontaan is aangegeven.

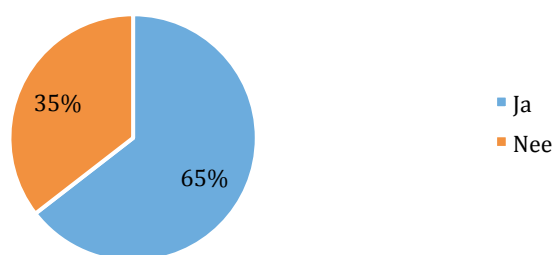

5. Beoordeling van de genomen maatregelen

In dit hoofdstuk laten we zien hoe de inwoners van Roermond de belangrijkste maatregelen die genomen zijn door de gemeente beoordelen: het afsluiten van de binnenstad, het schoonmaken van de binnenstad en het vuurwerkverbod.

Een ruime meerderheid van de respondenten (65%) geeft aan dat de maatregelen die genomen zijn naar aanleiding van de asbestbrand in meer of mindere mate invloed gehad hebben op hun dagelijks leven (figuur 14). 35% van de respondenten geeft aan geen invloed van de bovengenoemde maatregelen te hebben ervaren op hun dagelijks leven. Dat betekent dat de maatregelen bij een groot gedeelte van de burgers in Roermond wel van invloed zijn geweest (65%). De maatregelen die de burgemeester van Roermond heeft genomen, zijn met andere woorden niet onopgemerkt gebleven.

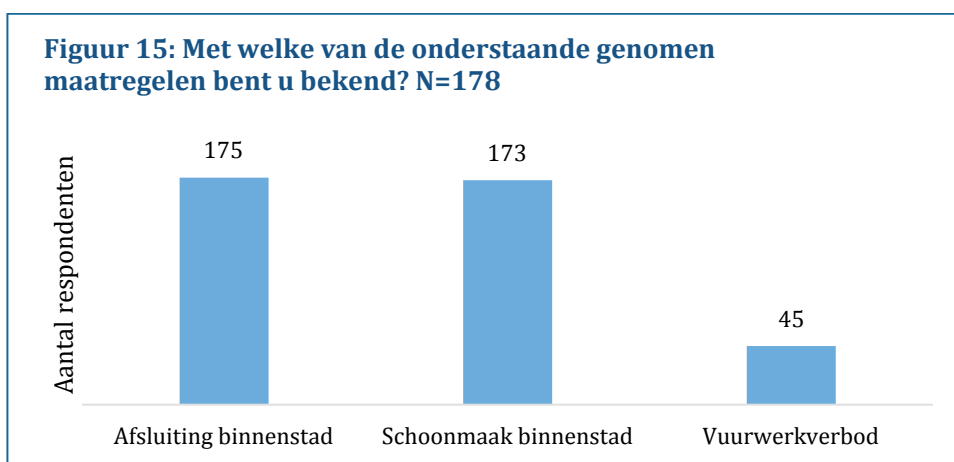
Figuur 14: Hebben de maatregelen invloed gehad op uw dagelijks leven? N=217

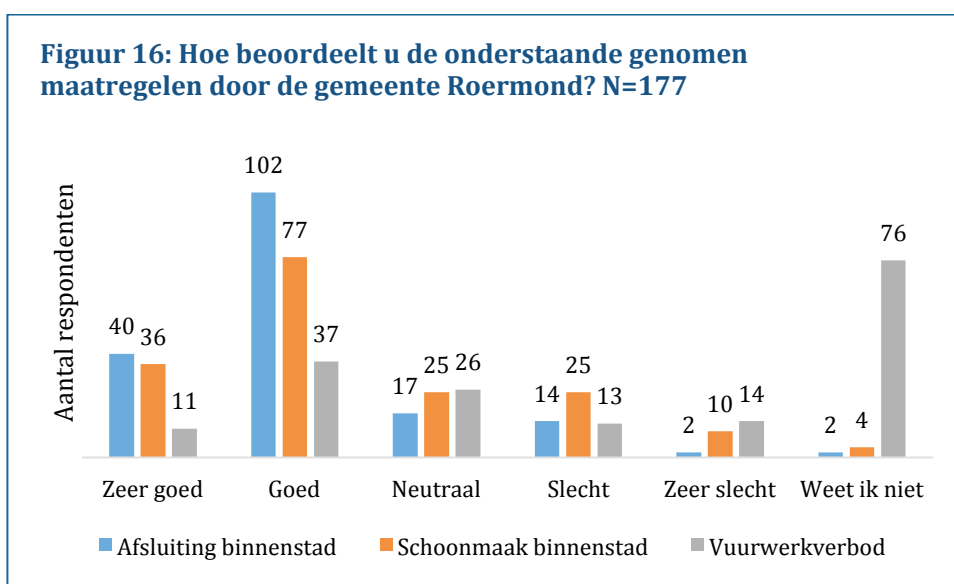
De respondenten die ingevuld hebben dat de maatregelen hun dagelijks leven hebben beïnvloed, geven met name aan dat zij hinder hebben ondervonden van het feit dat zij tijdelijk het centrum niet konden bereiken en dus bijvoorbeeld ook niet naar hun werk konden. Ook de winkels, die voor een belangrijk deel dicht waren, kon daardoor ook niet bereikt worden. Verder ervoeren mensen last dat ze in hun eigen huis moesten blijven totdat de gemeente aangaf dat men zich weer op straat mocht begeven. Een respondent zegt bijvoorbeeld: *“Ik had veel last van de maatregelen, ik kon nergens naar toe.”* Een andere respondent zegt: *“Ik had last van de maatregelen bij het uitlaten van mijn hond en in het verkeer.”*

Omdat de brand in de periode voor Kerst plaatsvond, geven verschillende mensen aan dat ze geen kerstinkopen konden doen. Ook voor ondernemers in de binnenstad had dit gevolgen: *“Mijn winkel moest gesloten blijven.”* Respondenten die in het centrum wonen, geven aan dat zij tijdens de afzettingen hun eigen huis niet uit mochten. Een respondent vertelt: *“Ik woon in de binnenstad en ik moest verplicht binnen blijven.”* Een andere respondent vertelt over de invloed van de maatregelen: *“Ik ben naar een andere stad gereden voor boodschappen en de school van mijn kleinkinderen was gesloten.”*

De respondenten konden in de vragenlijst aangeven met welke door de gemeente genomen maatregelen zij bekend waren (figuur 15). De maatregelen die de gemeente Roermond heeft genomen tijdens en na de asbestbrand waren de afsluiting van de binnenstad en het centraal station, de schoonmaak van de binnenstad en een vuurwerkverbod. De antwoorden van de respondenten wijzen erop dat de burgers over het algemeen goed op de hoogte waren van de eerste twee maatregelen. Het vuurwerkverbod was minder bekend.

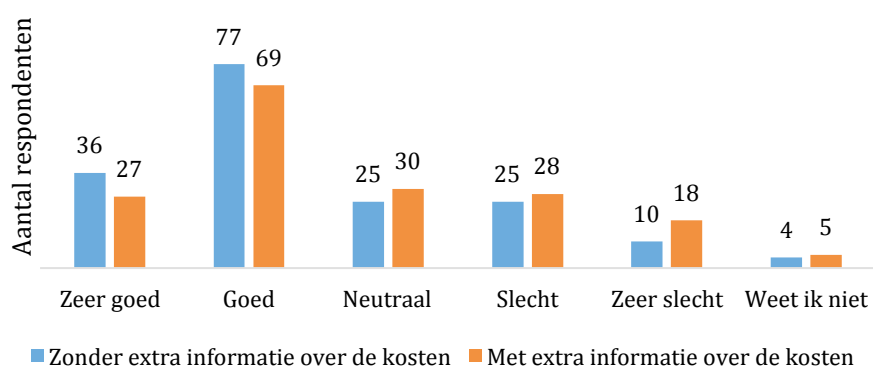

In figuur 16 is weergegeven wat de respondenten vonden van het afsluiten van de binnenstad, de schoonmaak van de binnenstad en het vuurwerkverbod. De afsluiting van de binnenstad wordt over het algemeen als 'goed' (102 respondenten) of 'zeer goed' (40 respondenten) beoordeeld. De schoonmaak van de binnenstad wordt door 77 respondenten als 'goed' beoordeeld en door 36 respondenten als 'zeer goed'. Op de vraag hoe men het vuurwerkverbod beoordeelt, antwoordden 76 respondenten dat zij dit niet weten.

We hebben nog een keer de vraag gesteld hoe de respondenten de schoonmaak van de binnenstad beoordelen. Voorafgaand aan de vraag maar hebben we hen informatie gegeven over de door de gemeente gemaakte kosten. Deze bedroegen naar schatting vier miljoen euro.⁴ In figuur 17 vergelijken we de antwoorden op beide vragen. Het percentage respondenten dat de maatregel goed tot zeer goede beoordeelde (64%) neemt af wanneer de kosten van de schoonmaak in de beoordeling wordt meegenomen (54%).

Figuur 17: Hoe beoordeelt u de schoonmaak van de binnenstad door de gemeente? N=177

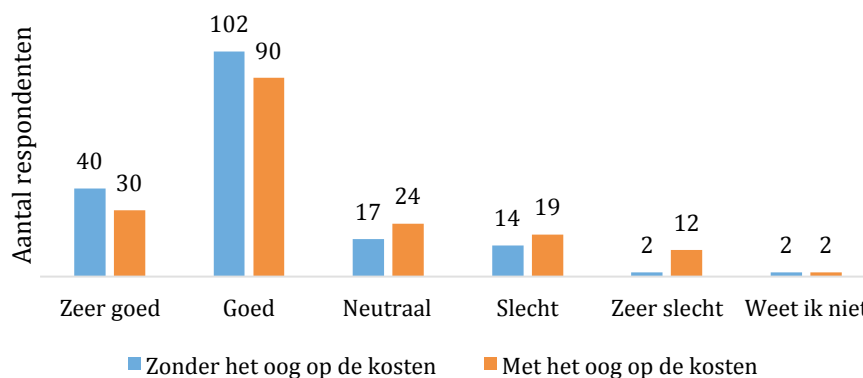

Ook over het afsluiten van de binnenstad hebben we nog een keer gevraagd hoe de respondenten deze maatregel beoordelen maar nu door rekening te houden met de daaruit volgende kosten waarvan de omvang niet precies bekend is. Het gaat hier nu niet alleen om de directe kosten voor de gemeente, maar ook om de indirecte kosten, zoals bijvoorbeeld de kosten die de winkeliers zijn misgelopen door het afsluiten van de binnenstad. In figuur 18 zijn de antwoorden weergegeven.

Wanneer respondenten de maatregel beoordelen rekening houdend met de kosten, is er een lichte verschuiving zichtbaar in de beoordeling. In totaal 120 respondenten vinden de afsluiting van de binnenstad nu goed of zeer goed. Het aantal respondenten dat de afsluiting van de binnenstad slecht of zeer slecht vindt, is na het nadenken over de kosten gestegen tot 31, tegenover de eerdere 16 respondenten.

⁴ Dit bedrag is gerapporteerd in de media, o.a. door 1Limburg.

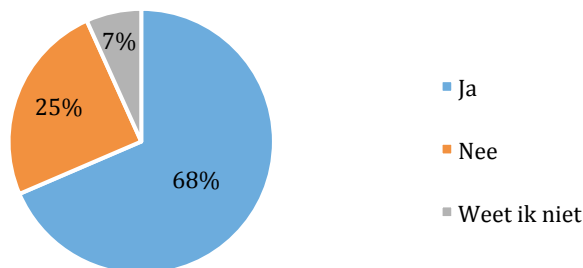
Figuur 18: Hoe beoordeelt u de afsluiting van de binnenstad door de gemeente? N=177

Uit de gemaakte opmerkingen bij deze vraag blijkt dat het sommige respondenten niet uitmaakt dat de maatregelen geld kosten. Zij zeggen bijvoorbeeld: *'Het gaat hier om de veiligheid. Geld speelt dan geen rol'* of *'Voor de veiligheid is het goed, alles voor veiligheid.'*

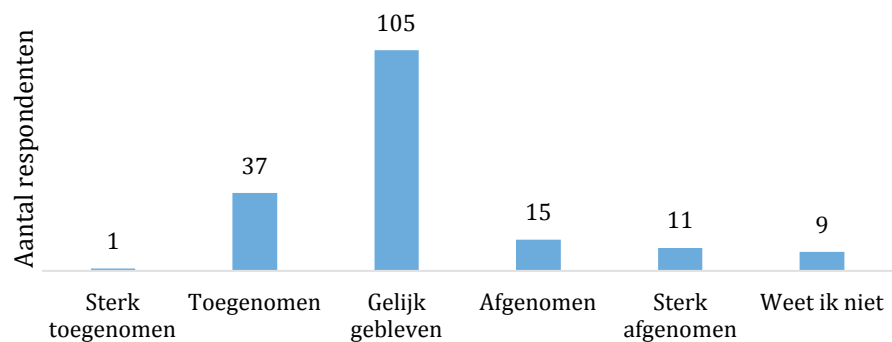
Figuur 19 geeft weer dat een ruime meerderheid, 68% van de respondenten, die antwoord gaf op de vraag van mening is dat de gemeente Roermond goed gehandeld heeft na het uitbreken van de asbestbrand.

Figuur 19: Heeft de gemeente Roermond in uw ogen goed gehandeld na het uitbreken van de asbestbrand? N=178

Vervolgens is gevraagd of het vertrouwen van de respondenten is toe- of afgenomen dat de gemeente Roermond een volgende asbestbrand goed zal afhandelen (figuur 20). Bijna de helft van de respondenten (48%) zegt dat hun vertrouwen in de gemeente Roermond gelijk is gebleven, 20% van de respondenten geeft aan dat het vertrouwen is toegenomen of sterk is toegenomen. Het vertrouwen in de gemeente Roermond is bij 12% van de respondenten afgenomen of sterk afgenomen. Dit laat zien dat het handelen van de gemeente Roermond tijdens de asbestbrand geen erg grote invloed heeft gehad op het vertrouwen dat burgers hebben in de gemeente.

Figuur 20: Mijn vertrouwen in de gemeente Roermond over het afhandelen van een asbestbrand is, N=178

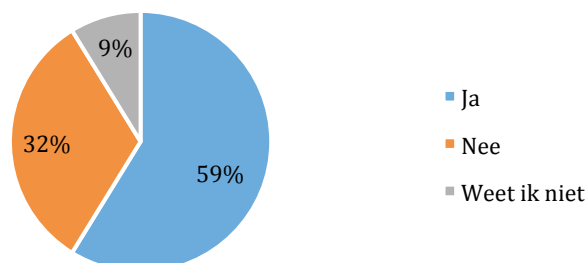
6. De burger aan het roer

In dit hoofdstuk plaatsen we de inwoner van Roermond in de positie van de bestuurder en kan hij of zij zelf kiezen wat hij of zij als bestuurder zou doen. De vragen in de vragenlijst zijn daarom op zo'n manier geformuleerd dat de burger gewezen wordt op verantwoordelijkheden van bestuurders en op andere opties die mogelijk zijn binnen het (veiligheids)beleid. De resultaten bieden een inzicht in de afwegingen die de burger zou maken als hij of zij het voor het zeggen had.

Uit eerder publieksonderzoek van onder andere Crisislab is gebleken dat er een groot verschil kan zijn tussen de antwoorden die respondenten geven als 'consument' zonder maatschappelijke verantwoordelijkheid en als zij gedwongen worden te antwoorden als 'bestuurder'. Ook in dit publieksonderzoek is dit verschil invraagstelling verkend.

Een van de vragen die de burger in de schoenen van de bestuurder plaatste, is de vraag of de respondent als hij of zij wethouder zou zijn extra geld uit zou trekken voor het vergoeden van de schade voor winkeliers met betrekking tot de asbestbrand (figuur 21). Een meerderheid van de mensen (59%) geeft aan dat dit het geval is. Zo'n 32% geeft aan dat hij of zij als wethouder geen extra geld zou uittrekken om de winkeliers te compenseren. Een klein deel van de respondenten (9%) geeft aan dat zij het niet weten.

Figuur 21: Zou u als wethouder extra geld uittrekken voor het vergoeden van de schade voor winkeliers m.b.t. de betreffende asbestbrand? N=216

Uit de toelichting die mensen konden geven bij deze vraag, blijkt dat veel respondenten met name de kleinere ondernemingen willen compenseren voor de dagen dat zij verplicht moesten sluiten. Een respondent zegt: *"Ja, ik zou extra geld uittrekken. De kleinere winkeliers zijn namelijk de dupe, vooral met kerst."* Dit past bij de antwoorden van de respondenten die enige onvrede uiten over het feit dat de outlet-winkel wel open mocht blijven: *"De kleine middenstand is enorm tekort gedaan, terwijl de outlet gewoon open kon blijven."*

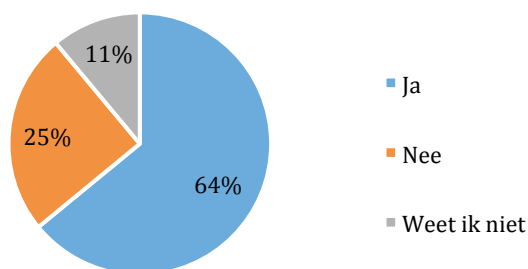
Een andere respondent is van mening dat de winkeliers beter gecompenseerd kunnen worden dan dat geld aan het schoonmaken van de binnenstad kan worden besteed: *"Ze kunnen beter minder overdreven schoonmaken en dat geld dan geven aan de winkeliers die*

schade hebben geleden.”

De respondenten die vinden dat de winkeliers niet gecompenseerd hoeven te worden, geven in veel gevallen het argument dat de winkeliers een vergoeding moeten krijgen van hun verzekering. Zij zeggen: *“Ik zou als wethouder geen extra geld uittrekken voor schadevergoeding, want het is gewoon pech, een ongeluk kan altijd gebeuren en daarvoor moet je je verzekeren.”*

De respondenten is verder gevraagd of als zij burgemeester van Roermond zouden zijn geweest zij dezelfde maatregelen zouden hebben genomen (figuur 22). Een ruime meerderheid van 64% van de respondenten zegt dan dat dit het geval is. 11% zegt het antwoord niet te weten. 25% geeft aan dat zij niet dezelfde maatregelen zouden hebben genomen.

Figuur 22: Zou u, als u burgemeester was, dezelfde maatregelen hebben genomen als de burgemeester van Roermond nu heeft gedaan? N=217

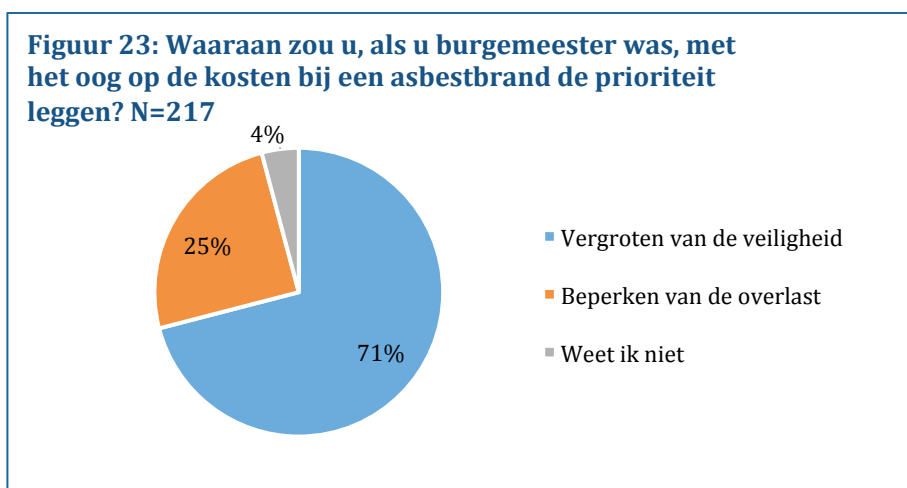

Aan de respondenten die als burgemeester anders zouden hebben gehandeld is vervolgens een aantal opties gegeven die men anders had kunnen doen: men had ervoor kunnen kiezen om de binnenstad en het centraal station niet af te sluiten, om geen schoonmaak te houden in de binnenstad, om geen informatiebijeenkomst te organiseren of om de sirenes niet af te laten gaan. Respondenten konden meerdere antwoorden geven. De opties die het meest gekozen zijn, waren: 23 respondenten zouden niet de binnenstad hebben afgesloten, 11 respondenten zouden als burgemeester de sirenes niet af hebben laten gaan.

Maatregel niet genomen	Aantal respondenten
Afsluiting binnenstad	23
Schoonmaken binnenstad	7
Organiseren informatiebijeenkomst	3
Af laten gaan sirenes	11

Tabel 2: Maatregelen die respondenten *niet* genomen zouden hebben als zij burgemeester zouden zijn geweest.

De uitkomsten van de voorgaande vraag passen naadloos bij de antwoorden op de vraag waar de respondenten als burgemeester van Roermond hun prioriteit zouden leggen bij een asbestbrand, de kosten van maatregelen in ogenschouw nemend: bij veiligheid of bij het voorkomen van overlast? Zo'n 25% van de respondenten geeft aan prioriteit te geven aan het beperken van de overlast waaronder het voorkomen van economische schade, tegenover een grote meerderheid van 71% van de respondenten die aangeeft meer prioriteit aan het vergroten van de veiligheid te geven. Een klein gedeelte van de respondenten (4%) zegt het niet te weten.

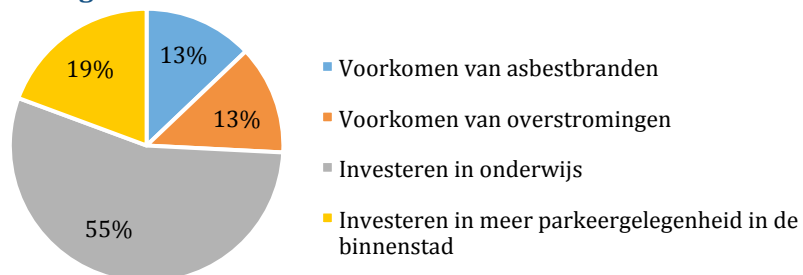

Dat wil echter niet zeggen dat de respondenten in valkuil van de risico-regelreflex 'trappen': respondenten zouden in ruime meerderheid niet investeren in het voorkomen van asbestbranden (figuur 24).⁵

⁵ Vergelijk het besluit van staatssecretaris Mansfeld om met een verwijzing naar de asbestbrand in Roermond alle asbestdaken in Nederland voor 2020 te laten saneren hetgeen honderden miljoenen kost.

Een meerderheid van 55% van de respondenten zou de meeste prioriteit geven aan het investeren in onderwijs wanneer hij of zij in de schoenen zou staan van de burgemeester van Roermond. Ook het investeren in meer parkeergelegenheid in de binnenstad krijgt prioriteit boven het voorkomen van asbestbranden bij 19% van de respondenten.

Figuur 24: Waaraan zou u, als u burgemeester in Roermond was en binnen uw budget, de meeste prioriteit geven? N=217

7. Het geheel overziend

De asbestbrand in Roermond in december 2014 heeft geleid tot drastische en kostbare maatregelen. Het afsluiten van de binnenstad en het stilleggen van het treinverkeer zijn hiervan voorbeelden.

Crisislab heeft in januari 2015 op eigen initiatief samen met studenten van de masteropleiding Besturen van Veiligheid van de Radboud Universiteit Nijmegen een vragenlijst onder ruim 200 burgers van Roermond afgenomen over de risico's van asbestbranden en de maatregelen die de gemeente heeft genomen in de dagen tijdens en na de brand.

Zoals gebruikelijk in het publieksonderzoek van Crisislab wordt in het onderzoek het effect van verschillende vraagstelling aan burgers verkend.

De samenstelling van de 217 respondenten die meededen aan het onderzoek is grosso modo representatief voor de leeftijdsopbouw en het opleidingsniveau van de bevolking van Roermond.

Een grote meerderheid van de respondenten acht asbest (zeer) gevaarlijk en eveneens denkt een ruime meerderheid dat de kans op soortgelijke asbestbranden niet (zeer) klein is. Toch denkt slechts 2% van de respondenten dat blootstelling aan asbest ten gevolge van een brand een groter risico voor hun gezondheid is dan het risico dat ze lopen op verkeersongevallen, overstroming, een terroristische aanslag of een ongeval in huis (44% ziet overstromingen als grootste risico). 14% van de respondenten denkt zelfs dat asbest het kleinste risico is van de genoemde risico's (40% van de respondenten denkt dat vliegtuigongevallen het kleinste risico zijn). Specifiek gevraagd naar een vergelijking met de risico's van passief meeroken acht een grote meerderheid asbest minder gevaarlijk.

We vatten daarom de risicoperceptie als volgt samen: asbest wordt als gevaarlijk gezien maar wordt terecht als minder gevaarlijk ingeschat dan bijna elk ander serieus risico. Het is een risico dat zich in dit publieksonderzoek laat vergelijken met het risico op terrorisme.

De risico-inschatting dat asbest als gevaarlijk wordt gezien, past bij de resultaten dat de inwoners van Roermond het in kleine meerderheid eens zijn met de genomen maatregelen van de gemeente en dat zij deze maatregelen als bestuurder zelf ook zouden nemen. Het gaat dan om maatregelen als het afsluiten van de binnenstad en het laten schoonmaken van die binnenstad tegen aanzienlijke kosten.

De risico-inschatting dat blootstelling aan asbest als gevolg van brand een kleiner risico is dan andere risico's past dan weer bij de keuze van een grote meerderheid van de respondenten om als bestuurder geen prioriteit te geven aan het voorkomen van asbestbranden: onderwijs en (zelfs) parkeerbeleid hebben dan de prioriteit.

Ook hebben we gevraagd naar de informatievoorziening door de gemeente aan de inwoners: een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan via de gemeente informatie te hebben ontvangen over de gevaren en maatregelen na de asbestbrand. De website is dan de meest genoemde informatiebron. De respondenten die gemeentelijke informatie hebben ontvangen zijn in kleine meerderheid positief over de informatievoorziening van de gemeente Roermond.

De afsluiting en de schoonmaak van de binnenstad zijn de maatregelen die bij bijna alle inwoners bekend zijn hoewel dus 'slechts' een krappe meerderheid die informatie via de gemeente heeft vernomen. Het vuurwerkverbod is opvallend genoeg bij slechts een kwart van de inwoners bekend.

We concluderen daarmee overall dat (ook nu) blijkt dat de mening van respondenten over aard, omvang en beheersing van risico's een complexe is die niet door eendimensionale vragen verkend kan worden. Meerdimensionale vraagstelling, dus vanuit meerdere perspectieven, is nodig om de 'werkelijke' mening van burgers te begrijpen.